

Online snídane Nadace ČS

Téma: Rovné šance ve vzdělávání

Prezentace hostů:

- 1) Daniel Prokop, PAQ Research, autor studie, str. 2 - 5*
- 2) Kamila Drtilová, Eduzměna Kutnohorsko, str. 6 – 15*
- 3) Karel Handlíř, ředitel ZŠ Krnov, str. 16 – 25*
- 4) Zuzana Ramajzlová, Člověk v tísni, str. 26 – 30*
- 5) Marie Gottfriedová, ředitelka ZŠ Trmice, str. 31 – 37*
- 6) Lucie Plešková, Platforma pro včasnou péči, str. 38 - 42*

Nerovnosti ve vzdělávání

summary zjištění, vliv covid-19 a řešení

Daniel Prokop

Shrnutí: Podoby nerovností a jejich ekonomické dopady

Podoby nerovností:

- Vysoký vliv nejen ekonomického kapitálu, ale i sociálního a kulturního kapitálu na dosažené vzdělání dětí
- Vliv SES vyšší než např. v Polsku a Estonsku – ale pouze zaostávání, nikoli výhodný trade-off
- Velké rozdíly ve výsledcích škol a závislost na jejich sociálním složení
- Děti ze školy s nízkým statusem žáků mají omezené aspirace – i při solidních gramotnostech a podpoře z domova
- S (ne)úspěšností dětí z chudých rodin silně souvisí nebytové a nestabilní bydlení
- Šanci na úspěch v ZŠ a SŠ i v ČR zvyšuje 2+ let předškolní výchovy
- Regionálně vzdělávací neúspěšnost silně závisí na míře exekucí a bytové nouze v ORP (destabilizující chudoba)
- Pokračující segregace na +80 školách – min v 1/3 případů daná záměrnou politikou a v polovině ignorováním problému

Ekonomické dopady:

- Náklady nedokončení SŠ lze odhadovat na 2 až 3 miliony Kč v životě člověka (odvody, dávky, trestná činnost)
- Český stát za každou investovanou korunu do programů včasné péče dostane zpět 3–4 Kč.
- Zlepšení kompetencí nejslabších žáků může v průměru každý rok ČR přinést 18 mld. Kč v příštích 80 letech. (D. Münich – IDEA)

Možné dopady COVID a distanční výuky

- Úplné vyřazení cca 10 tisíců dětí a velké bariéry u 50 až 100 tisíc (ČŠI, PAQ, Kalibro)
- Pokles sociálních kontaktů, nárůst projevů duševní nepohody a pokles wellbeingu pozorovaný rodiči (PAQ pro UNŽ a MŠMT)
- Rodiče sledují pokles motivace ve vzdělávání (PAQ pro UNŽ a MŠMT)
- Z pohledu rodičů zlepšení distanční výuky během roku 2020 na lepších školách, v Praze apod., ale méně jinde (PAQ pro UNŽ a MŠMT)
- Vyšší strávený čas se studiem dětí – potenciálně vyšší problém (PAQ – Život během pandemie)
- Nárůst konfliktů reportovaný mezi dětmi a rodiči, zejména na prvním stupni (PAQ – pro NČS)
- Nárůst symptomů depresí a úzkostí mezi rodiči (PAQ – Život během pandemie)

Jak to řešit?

- **Kompenzační opatření post-covid**

- doučování
- nízkoprahové volnočasové aktivity
- posílení psychosociální péče a podpůrných pracovníků
- snížení tlaku v tranzicích vzdělávací soustavou

- **Dlouhodobá opatření (z S2030+)**

- střední článek vedení + monitoring výsledků, podpora ředitelů
- změny financování = indexové financování škol v horších oblastech (podpůrní pracovníci, udržení učitelů, atd.)
- posílení předškolního vzdělávání pro sociálně znevýhodněné
- zlepšení pregraduální přípravy učitelů – zkušenost s heterogenními kolektivy, praxe v nich atd.
- proměna hodnot – vzdělání jednoho není na úkor vzdělání druhého
- omezení vnější diferenciací - omezení rané selektivnosti v míře, která zabraňuje zkvalitňování 2. stupně
- podpora talentovaných dětí v rámci standardních škol

Eduzměna Kutnohorsko

Jak přistupujeme k tématu rovných šancí na Kutnohorsku a jaká praxe se nám osvědčuje?

Vize, které se chceme přiblížit

- **Všechny děti se učí naplno, s radostí a rovnými šancemi a ze školy odcházejí připravené na výzvy a příležitosti 21. století.**
- Pro její naplnění je klíčová KULTURA, která podstatným způsobem ovlivňuje fungování jedinců a organizací.
- Tuto kulturu lze stavět z různých stavebních kamenů, Eduzměna se soustředí na 3, které jsou podle výzkumů pro učení zásadní: zlepšování **vztahů**, podporování **aktivity** a zavádění **reflexivity**.

Jak naplnit vizi?

- Aby se to zdařilo, je potřeba **vtáhnout děti a mládež** do procesu vzdělávání, který se jich týká a současně **rozvíjet zároveň všechny skupiny** utvářející prostředí, ve kterém se žáci učí, protože potřebují...
- RODIČE – rozumět potřebě změny v učení, aby ji podpořili
- UČITELÉ – umět učit tak, aby efektivněji rozvíjeli děti
- VEDENÍ ŠKOL – se potřebuje více věnovat pedagogickému leadershipu, aby podporovalo své učitele
- ZŘIZOVATELÉ – umět vytvářet komplexní podporu školám, aby zajistili kvalitu pro všechny děti

Jak konkrétně pracujete/plánujete pracovat s dětmi, které nemají stejnou startovní čáru?

- V rámci MAP funguje **PS pro rovné příležitosti a PS pro asistentky pedagoga**, které se tématům rovných příležitostí a podpoře vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami dlouhodobě a systematicky věnují a aktuálně spolupracují s Eduzměnou .
- V rámci Eduzměny funguje pracovní skupina **Mezioborová spolupráce** pod vedením obsahového partnera ČOSIV, který se tématům rovných příležitostí a podpoře vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v českém vzdělávacím systému dlouhodobě věnuje.

Jak konkrétně pracujete/plánujete pracovat s dětmi, které nemají stejnou startovní čáru?

- Za podpory Norských fondů začnou od července v území působit dva multidisciplinární týmy duševního zdraví, jeden se sídlem v KH druhý ve Zruči.
- Ty budou poskytovat komplexní podporu dětem, rodičům i školám v území zejména dětem ohroženým duševními obtížemi a se speciálními vzdělávacími potřebami a přímo spolupracovat s Eduzměnou.

Jak konkrétně pracujete/plánujete pracovat s dětmi, které nemají stejnou startovní čáru?

- V rámci Eduzměny také aktuálně začíná působit nová pracovní skupina „Kámoši kámošů“, jejímž cílem je aktivně zapojit romskou komunitu a řešit otázky související se stereotypními přístupy ke vzdělávání Romů, kteří např. v Kutné Hoře navštěvují jen vyhlášenou ZŠ Kamenná Stezka a místní praktickou a speciální školu a ve školkách je nevidíme téměř vůbec.

Jak využít roli učitele ve snižování nerovností?

- EZ cílí na komplexní proměnu, tzn. skrze dobrého učitele posunout i děti.
- Role pedagoga v podpoře dětí s různým znevýhodněním a ve snižování nerovností je naprosto zásadní. Může takové děti zásadně podpořit a pochopením a cílenou podporou jim pomoci mírnit hendikepy pocházející např. z prostředí rodiny anebo také může takovému dítěti ještě více naložit a odepsat ho.
- Proto právě je práce s učiteli zcela zásadní – ti ovšem musí mít adekvátní podporu od systému.

Jak wellbeing podpoří rovné šance? Jedná se o wellbeing dětí i učitelů?

- Wellbeing je základ - aby se děti vůbec mohly učit, musí se cítit dobře.
- Děti, které se necítí doma ani ve škole bezpečně - nemají kapacitu se vzdělávat.
- Děti z různě znevýhodněného prostředí potřebují ve škole zažívat bezpečí a pohodu, kterou třeba nemusí zažívat doma, jsou celkově křehčí a citlivější a potřebují vyšší míru podpory.
- Pokud sám učitel není v pohodě, nemůže dobře pečovat o wellbeing svých žáků. Nespokojený či vyhořelý učitel wellbeing žáků těžko podpoří.

Kroky ke zlepšení situace na Kutnohorsku

- podpora Ř/U – v rámci práce s jednotlivými školami i na úrovni CRP
- podpora při pojmenování a popisu situace
- vyvolání jednání, facilitace schůzek
- otevření tématu předškolního vzdělávání, spádovosti, přípravných tříd
- práce s romskými rodinami – sociální asistent jako spojka
- provázání škol se sociálními službami
- komunikace s veřejností, PR...
- kultura (učící se organizace, sdílení dobré praxe, ...)

eduzměna

kutnohorsko

Děkuji za pozornost 😊

Kamila Drtilová
Manažerka MAP a Euzměny Kutnohorsko
kamila.drtilová@eduzmenaregion.cz
737 724 283

NEROVNOSTI VE VZDĚLÁVÁNÍ

Snídaně s Nadací České spořitelny

Karel Handlír

www.zsjnkrnov.cz

KDO JSME?

- úplná ZŠ
- 3 třídy v ročníku
- 635 žáků
- 98 žáků SVP
- 46 Romů
- 44 učitelů
- 7 vychovatelů
- 15 asistentů pedagoga
- 1 speciální pedagog
- 1 školní psycholog
- 1 sociální pedagog

www.zsjnkrnov.cz

Co zafungovalo v Krnově na začátku?

- zrušení „romské školy“ (2008)
- rozdělení žáků do všech škol

Co zafungovalo u nás ve škole?

- vzdělávání učitelů
- klima a vztahy
- doučovací klub K9 ve vyloučené lokalitě (2010 -)
- terénní pracovníci (2010 -)
- platformy a workshopy pro rodiče (2010 -)
- AP pro SZ, později ŠA, poté nic (2008 -)
- doučovací klub ve škole K5 (2012 -)
- adaptační kurzy (1. a 6. třídy)
- dětské podpůrné centrum (2014 -)
- speciální pedagog (2014 -)
- sociální pedagog (2016 -)

Co zafungovalo Krnově?

- zapojení všech ZŠ v Krnově (5) + NO (3) (2014 -)
- doučovací klub ve škole
- doučovací klub NO
- platformy a workshopy pro rodiče
- společné vzdělávání pedagogů
- dětské podpůrné centrum
- speciální pedagog
- koordinátoři inkluze
- zájmová činnost

Máme recept?

- DÁT SI POZOR NA PŘEDSUDKY
- PTÁT SE
- NEČEKAT ZÁZRAKY
- ZKOUŠET NOVÉ VĚCI

- snažit se pochopit, kde je „zakopaný pes“
- zjišťovat potřeby dětí
- mapovat reálné možnosti rodičů
- mapovat reálné možnosti pedagogů

KAŽDÁ ŠKOLA MÁ JINÉ PODMÍNKY

Co jsme si uvědomili?

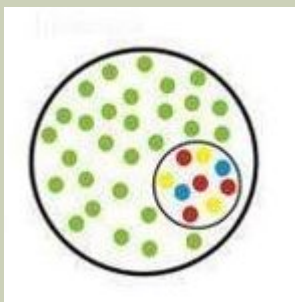
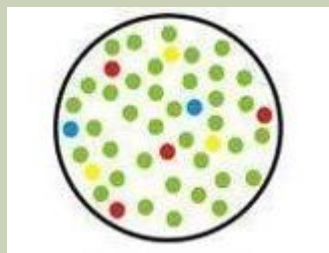
- musíme vycházet z podmínek a **možností žáků**
- je nutné pracovat s **krátkodobými cíli** a efekty
- nemůžeme spoléhat na důslednou **pomoc rodičů**
- jde o **dlouhodobý** (generační) **proces**
- bez **mimoškolní podpory** se teď neobejdeme
- rozhodujícím faktorem je **učitel**
- je přínosné spolupracovat s **NO**
- žáci se SVP mohou dosahovat stand. výsledků
- je potřeba změnit způsob **hodnocení**
- je potřeba změnit **způsob výuky** (formy a metody)
- **nespěchat, ale také nestát na místě** 😊

Jak podporujeme pedagogy?

- DVPP (měkké dovednosti, metodika, didaktika, inkluze, ICT ...)
- tandemy
- pedagogická konzultace
- supervize
- společné výjezdy
- stáže na jiných školách i v zahraničí
- kolegiální podpora
- formativní skupiny
- pedagogické tvořivé dny
- ...

Jsme spokojeni?

ANO

- zlepšuje se klima školy
- učitelé jsou vnímavější k potřebám žáků
- daří se nám komunikovat s žáky i rodiči
- zavádíme nové proinkluzivní metody
- jsme ve fázi vědomé nekompetence
- učitelé mají zájem se vzdělávat

NE

- ve většině předmětů převládá frontální výuka
- stále upřednostňujeme znalosti nad dovednostmi
- používáme tradiční způsob hodnocení
- někteří Romové neukončí základní vzdělání

*„Učit se znamená ukazovat, že je to možné.
Naučit se znamená umožnit to sobě.“
(Paulo Coelho)*

DĚKUJI ZA POZORNOST.

Kontakt:
handlir@zsjnkrnov.cz

Podpora vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí

Koronavirová krize - nové nespravedlnosti a nové
příležitosti

Zuzana Ramajzlová, Člověk v tísní

Podpora dětí a rodin

„Staré“ nespravedlnosti

- v systému: Předškolní příprava, segregované školy, selektivita ve vzdělávacím systému, předčasné odchody....
- v rodině: nízké vzdělání rodičů, nízké finanční příjmy, sociální vyloučení
- Nově: podmínky distanční výuky a rozdílné přístupy škol

Podpora dětí a rodin

- Komplexní přístup: Technika + konektivita + podpora (učivo, digitální gramotnost) + propojení se školou
- Práce s rodinou jako základ úspěšné podpory (sociální služba)
- Motivace jako jeden ze zásadních faktorů
- Online doučování a digitalizace je příležitost - vzdělávání, propojování prostředí, získání jiných sociálních vazeb

Zapojení studentů VŠ do doučování dětí

- Iniciativa: 22 zapojených partnerů: NPI, ČvT, pedagogické fakulty (9), fakulty připravující učitele (10), další VŠ (ČVUT, MFF UK), VoŠ Jabok, Učitel naživo
- 600 studentů
- 333 poptávajících základních škol
- Přes 1500 doučovaných žáků
- ČVT – spolukoordinace, metodická podpora
- Úvodní webináře, reflektivní semináře
- Nové předměty (volitelné), dobrovolnická činnost, mimořádná stipendia
- **Cíl: Stabilní součást studia budoucích pedagogů a jejich přípravy**

Doporučení

- Identifikace ohrožených dětí – komu a jaká podpora patří
- Řízený proces zmírnění dopadů covid19
- Meziresortní postup
- Příspěvek na konektivitu – digitalizace
- Efektivní komunikace školy a rodiny (sociální pedagog)
- Asistenti pedagoga
- Finanční, obsahová a metodická podpora všech škol
- Zvýšená podpora (identifikovaným) školám, které distanční výuku nezvládly

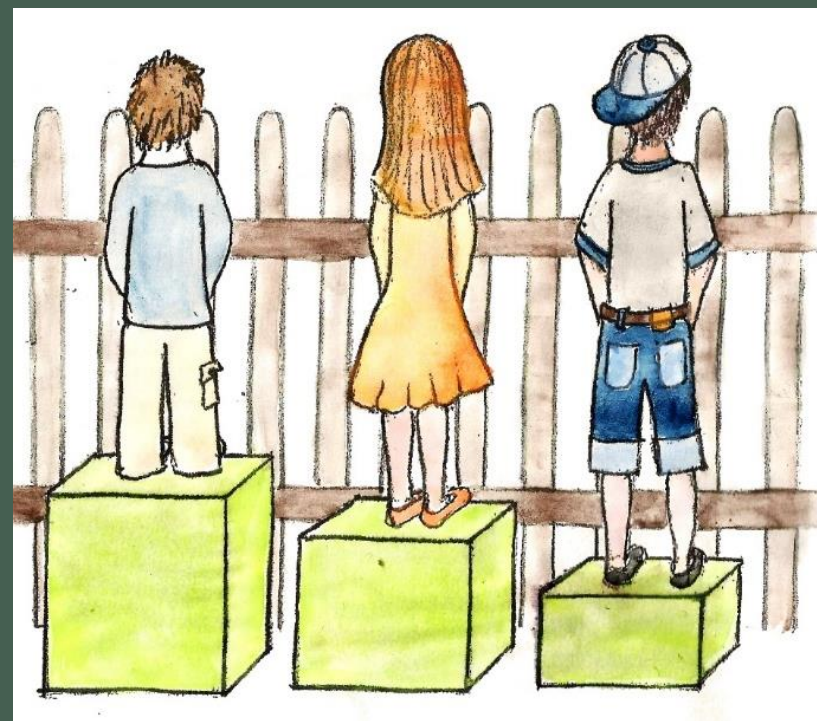
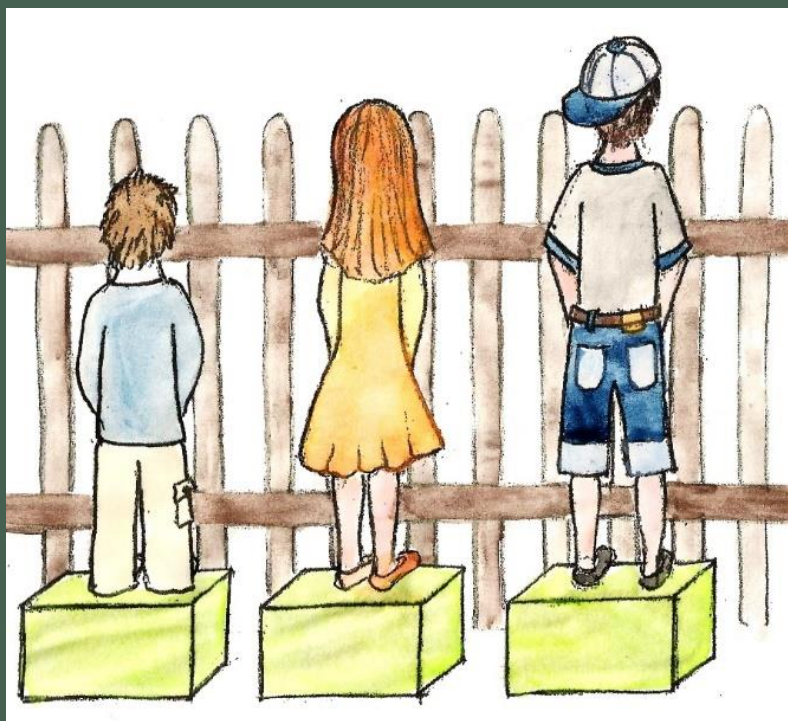

NEROVNOSTI VE VZDĚLÁVÁNÍ

Jak nerovnosti vystrnadit z našich škol?

Klíčový aktér: UČITEL
Klíčové slovo: PODPORA

Nevymáhám	→	Pomáhám/podporuji
Nekladu si podmínky	→	Podmínky vytvářím
Netrestám	→	Oceňuji

JAK KONKRÉTNĚ?

1. Materiální nároky ze strany školy

- seznam vybavení pro prvňáčka
- seznamy pomůcek pro žáka na začátku školního roku
- finanční nákladnost dalších vzdělávacích aktivit a projektů (zájmové kroužky, besedy, divadla, školy v přírodě atd.)

2. Očekávání ze strany školy

- žák je vybaven pomůckami
- žák se umí připravit do školy
- žák má doma podporující rodiče
- žák pochopí (nejlépe hned napoprvé), když mu učitel něco vysvětlí
- žák si pamatuje
- žák si umí říct o pomoc, o podporu
- žák ví, jak se má chovat a jednat

NIC NEOČEKÁVEJ. VZDĚLÁVEJ TADY A TEĎ!

3. Hodnocení žáků

- **Neporovnávat žáky mezi sebou** (žebřík), **sledovat posun každého žáka**
- **Najít podpořit a rozvinout talent/silnou stránku každého žáka**
(motivace, úspěch)
- **Vyměnit červenou tužku za zelenou** – oceňovat, co žák umí, i maličkost, nepodtrhávat to, co mu nejde, v čem se mu nedaří
(20 příkladů: 16 špatně x 4 dobře)
- **Práce s chybou** – chyba není problém a průšvih, chyba je nástroj učení a zdroj poznání (vynálezy a objevy)
- **Vést žáky k sebereflexi, k sebehodnocení** (co se mi daří, co se mi nedaří, co mohu udělat pro to, aby se mi dařilo lépe)

Konkrétní námět: semafor, tripartity, jiné formy hodnocení, než známky

"Pokud budete soudit rybu podle její schopnosti šplhat na strom, tak bude celý život věřit tomu, že je hloupá." - Albert Einstein

Začít včas znamená začít dobře!

Lucie Plešková

Platforma pro včasnou péči

**Každé dítě si
zaslouží zažívat ve
škole úspěch.**

**Pomáháme těm,
které nemají stejnou
startovní čáru.**

Společně a včas.

Platforma pro včasnou péči

→ Proč včasná péče?

- stále se nezlepšující situace dětí, které vyrůstají ve znevýhodněném prostředí

→ Co je Platforma pro včasnou péči?

- neformální sdružení více než 40 členů
- neziskové organizace věnující se včasné péči
- zástupci akademické sféry, státních institucí, další odborníci a donoři
- dosah na více než 2 100 rodin, podpora 3 000 dětí

→ Cíle Platformy?

- fungovat dovnitř jako živá komunita a bezpečný prostor pro vzájemné sdílení, učení se a rozvoj svých členů a navenek pak jako silný hráč, který je slyšený a je partnerem pro řešení systémových změn v oblasti včasné péče

Včasná péče

- všestranný rozvoj dětí ve věku 0-8 let
- včasné vyhledávání ohrožených dětí
- rozvoj rodičovských kompetencí
- předškolní kluby
- podpora při nástupu do MŠ a přechodu na ZŠ
- spolupráce se školkami, školami
- budování spolupráce místních aktérů

Bachtalo manuš, so angle leste o drom phundrado

Šťastný člověk, který má před sebou otevřenou cestu

romské přísloví

„Porozumět si neznamená přizpůsobit se jedni druhým, ale pochopit navzájem svou identitu.“

Václav Havel